

SANTIAGO GAMBOA

An illustration of two faces, one above the other, with a cityscape integrated into their necks. The top face is a young man with short dark hair, looking slightly to the left. The bottom face is a man with a beard and mustache, looking slightly to the right. The cityscape is composed of various colored buildings and structures, appearing to grow out of the necks of both faces.

NYXTEPINEΣ
IKESIEΣ

διόντρα

Santiago Gamboa

ΝΥΧΤΕΡΙΝΕΣ ΙΚΕΣΙΕΣ

μετάφραση: Βασιλική Κνήτου

διόπτρα

Τίτλος πρωτοτύπου: Plegarias Nocturnas, Santiago Gamboa

Copyright © 2012, Santiago Gamboa c/o Schavelzon Graham Agencia Literaria / www.schavelzongraham.com

Published by agreement with Schavelzon Graham Agencia Literaria

© Για την ελληνική γλώσσα σε όλον τον κόσμο: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ, 2026 / Εκδίδεται κατόπιν συμφωνίας με το Schavelzon Graham Agencia Literaria

Πρώτη ελληνική έκδοση: Εκδόσεις Πόλις 2017

Νέα ψηφιακή έκδοση: Ιανουάριος 2026

Μετάφραση: Βασιλική Κνήτου / Επιμέλεια κειμένου: Ανδρομάχη Γεωργιάδου / Σχεδιασμός εξωφύλλου: Γιώργος Παναρετάκης, Εκδόσεις Διόπτρα / Ψηφιακή σελιδοποίηση: Έρση Σωτηρίου, Εκδόσεις Διόπτρα

Κεντρικά γραφεία: Αγ. Παρασκευής 40, 121 32 Περιστερί, Τηλ.: 210 380 52 28, Fax: 210 330 04 39, Βιβλιοπωλείο Books & Life: Σόλωνος 93-95, 106 78 Αθήνα, Τηλ.: 210 330 07 74

www.dioptra.gr, e-mail: info@dioptra.gr

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή ή ανατύπωση μέρους ή του συνόλου του βιβλίου σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

Απαγορεύεται η χρήση ή η αναπαραγωγή με οποιονδήποτε τρόπο μέρους ή όλου του βιβλίου για την εκπαίδευση τεχνολογιών ή συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης. Τα δικαιώματα επί του παρόντος έργου διατηρούνται ρητά όσον αφορά την εξόρυξη κειμένων και δεδομένων (Άρθρο 4§3) Οδηγία (ΕΕ) 2019/790.

ISBN: 978-618-10-0221-7

*Στην Αναλία και τον Αλεχάντρο,
βαδίζοντας προς τη Φάρφα*

*Μην προφέρεις το όνομά μου όταν μάθεις πως
πέθανα,
κι απ' τη μαύρη γη ακόμα θα ερχόμουν στο
άκουσμά σου.*

ΡΟΚΕ ΝΤΑΛΤΟΝ

*Αυτό που απέμενε τελικά, όσο κι αν άλλαξε ο κόσμος κι η ζωή, ήταν η ακλόνητη
βεβαιότητα ενός σύμπαντος εγκαταλελειμμένου απ' τον Θεό.*

ΛΟΥ ΑΝΤΡΕΑΣ ΣΑΛΟΜΕ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1

Όλες οι πόλεις έχουν μια χαρακτηριστική μυρωδιά, αλλά της Μπανγκόκ καλύπτεται από ένα πυκνό νέφος αιθαλομίχλης, με αποτέλεσμα να μην μπορείς να την οσφρανθείς τις περισσότερες ώρες της μέρας. Όταν τελικά εμφανίζεται, αργά τη νύχτα –τότε που η πόλη ησυχάζει, τότε που κάτι μέσα της γαληνεύει–, η μυρωδιά γίνεται απτή, αιωρείται στην ατμόσφαιρα, τρέχει στον λαβύρινθο των δρόμων και τρυπώνει ως και στα πιο απόμερα σημεία. Ίσως προέρχεται από τα κανάλια με τα στάσιμα νερά, όπου συχνά βλέπει κανείς κόσμο να μαγειρεύει ή να πλένει τα ρούχα του· απ’ τους πάγκους με τα αποξηραμένα ψάρια της Τσάινα Τάουν, απ’ τα τηγάνια με το *σατάι*¹ και τον φρυγανισμένο γόνο της Πατπόνγκ και της Σάιλομ Στριτ ή ακόμα κι απ’ τα ζωντανά που περιμένουν μέσα σε κλουβιά από καλάμια, στο Τσατουτσά, τη μεγάλη αγορά· αν και μπορεί απλώς να προέρχεται απ’ τις αναθυμιάσεις του Τσάο Πραγιά, αυτού του υδάτινου καφετί βραχίονα που διασχίζει την πόλη, κυριεύοντας τη σαν αργή, ύπουλη αρρώστια.

Σήμερα βρέχει καταρρακτωδώς. Τα νερά του ποταμού αναδεύονται αγριεμένα, έτοιμα να καταπιούν τις βάρκες και τα κανό που τολμούν να τα διαπλέουν. Αυτό είναι το θέαμα που βλέπω απ’ το παράθυρο του δωματίου μου, στον δέκατο τέταρτο όροφο του ξενοδοχείου Oriental, στον ουρανοξύστη Σάνγκρι Λα, που το όνομά του σημαίνει «παράδεισος», αλλά εμένα μου φέρνει στον νου άλλα πράγματα: «μοναξιά», ίσως, ή απλώς «αναμονή». Έχει νυχτώσει πια και πίνω ένα τζιν με το πρόσωπο κολλημένο στο τζάμι, βλέποντας το τοπίο, το παραμορφωμένο απ’ το νερό: τον ποταμό Τσάο Πραγιά, τα φώτα της Μπανγκόκ, τους γαλαζωπούς ουρανοξύστες, τα σύννεφα που φωτίζονται από τους κεραυνούς, τη βαρβαρότητα της μητρόπολης.

Με το που ανοίγω το κλιματιστικό, απ’ τις γρίλιες του αναδίδεται μια έντονη μυρωδιά υγρασίας και σκουριάς μαζί. Τι ώρα να ’ναι; Κοντεύει οχτώ. Σε λίγο θα κατέβω για το δείπνο κι ύστερα θα πιω κι άλλα τζιν. Παρά

την ηλικία μου (πρόσφατα έκλεισα τα σαράντα πέντε), πιστεύω ακόμη στην τύχη, στη ζαριά που παίζει κανείς βγαίνοντας νύχτα, να βρει ένα μπαρ σε μια ξένη πόλη – μια περιπέτεια που την αντιμετωπίζουμε όλο και πιο αδέξια καθώς περνά ο καιρός, και γι' αυτό, με τα χρόνια, κάποιοι προτιμούν να έχουν το μπουκάλι τους κοντά στον καναπέ και την τηλεόραση. Εγώ, πάλι, όχι. Προτιμώ να περιπλανηθώ στην πόλη – αρνούμαι να κοιμηθώ χωρίς να το έχω αποπειραθεί.

Τι κάνω εδώ πέρα, όμως, πέρα απ' το να αραδιάζω σοφίες μες στην κλεισούρα του δωματίου μου; Περιμένω, περιμένω, περιμένω. Ή, καλύτερα, θυμάμαι. Έχω κλείσει ραντεβού με τις αναμνήσεις.

Ήρθα στην Μπανγκόκ με την πρόθεση να θυμηθώ. Να δω και πάλι αυτά που έζησα πριν από μερικά χρόνια σ' ετούτη την πόλη, αν και αυτή τη φορά με άλλο φως. Ο χρόνος είναι ενίοτε ζήτημα φωτός. Με το πέρασμά του, κάποιες μορφές αποκτούν λάμψη ή, αντίθετα, καλύπτονται από μια παράξενη θολούρα. Είναι οι ίδιες, αλλά φαντάζουν πιο ζωηρές και κάποιες φορές – κάποιες φορές μονάχα –, μπορούμε να τις καταλάβουμε. Δεν είμαι και πολύ σίγουρος γιατί. Μπορεί να είναι απλώς ένας ευσεβής πόθος ή λόγια μονάχα, αλλά ίσα ίσα αυτό γυρεύω κι εγώ: λόγια. Να ξαναφτιάξω μια ιστορία απ' την αρχή για να μπορέσω να την αφηγηθώ.

Κάτι –δεν ξέρω βέβαια τι, ίσως μια παρόρμηση, ένας δημιουργικός πόθος ή απλώς μια παλιά θλίψη, δεν θα μπορούσα να πω με ακρίβεια– με έκανε να νιώσω ότι έπρεπε να καταγράψω όλα όσα συνέβησαν για να μπορέσω να τα ξαναδώ: τα γεγονότα που με έφεραν για πρώτη φορά στην Μπανγκόκ και τις συνέπειές τους. Μια παλιά ιστορία παγιδευμένη σε μια πόλη, που ανοίγεται και σε άλλες ιστορίες. Εκείνα τα χρόνια (την εποχή που θέλω να θυμηθώ) όλα ήταν διαφορετικά κι εγώ άλλος άνθρωπος. Ούτε καλύτερος ούτε χειρότερος, απλώς διαφορετικός και λίγο πιο νέος.

Για να δούμε, λοιπόν. Από πού ν' αρχίσω;

¹ Παραδοσιακή συνταγή για σουβλάκια από διάφορα κρέατα, προερχόμενη από την Ινδονησία, αλλά εξίσου δημοφιλής και στη Σιγκαπούρη, την Ταϊλάνδη, τις Φιλιππίνες κ.α. (ΣτΜ)

2

Θ' αρχίσω απ' τα χειρότερα, κύριε πρόξενε. Απ' τη χειρότερη περίοδο της ζωής μου, που ήταν η παιδική μου ηλικία. Αν και τώρα πια, έπειτα από τόσα και τόσα, για να είμαι ειλικρινής, δεν ξέρω πια τι είναι το χειρότερο.

Γεννήθηκα στην Μπογκοτά, σε μια οικογένεια μικροαστών ή –για να χρησιμοποιήσουμε την ορολογία των οικονομικών άρθρων στις εφημερίδες– σε μια οικογένεια ανθρώπων που βρίσκονταν σε εύθραυστη οικονομική κατάσταση, με έντονη τάση προς την παρακμή. Μια οικογένεια που χτυπήθηκε πολύ από την κρίση και τους μαύρους δείκτες της κατανάλωσης, στη σκιά των στατιστικών, στην αβεβαιότητα του φιλελευθερισμού και της οικονομίας της αγοράς. Επίσης, σύμφωνα με τις στατιστικές, ήμασταν μια τετραμελής οικογένεια, κι εγώ το δεύτερο παιδί της, έπειτα από μια κόρη με το όνομα Χουάνα. Ζούσαμε στη συνοικία της Σάντα Άνα, όχι όμως στη Σάντα Άνα του λόφου, όπου μένουν οι πλούσιοι, παρά μεταξύ Εβδόμης και Ενάτης λεωφόρου, μια περιοχή που εκείνη την εποχή φιλοξενούσε τη συνύπαρξη της ετοιμόρροπης μεσαίας τάξης με τα «ανώτερα λαϊκά στρώματα», που πάει να πει την πεμπτουσία του καιροσκοπισμού, των συμπλεγμάτων και της κοινωνικής δυσαρέσκειας. Δεν ξέρω. Μπορεί να γίνομαι άδικος, αλλά κάπως έτσι τα θυμάμαι τα πράγματα.

Η οικογένειά μου δεν ήταν ευτυχισμένη και, όπως ακριβώς και στο μυθιστόρημα του Τολστόι, η δυστυχία της είχε τους δικούς της βαθύτερους λόγους, αν και τώρα που το σκέφτομαι η μόνη πρωτοτυπία είχε να κάνει με τον τρόπο με τον οποίο παιζόταν το δράμα της απογοήτευσης και της πικρίας. Εκεί γεννήθηκα, λοιπόν. Σε ένα διώροφο σπίτι, παλιό και άσχημο όπως όλα της γειτονιάς. Κοντά σε ένα κανάλι με μαύρα νερά.

Η μάνα μου έφτιαχνε μπουκέτα σε ένα ανθοπωλείο της Δεκάτης Πέμπτης, που ειδικευόταν σε εορτασμούς και εκδηλώσεις τρίτης κατηγορίας, γιορτές της γειτονιάς και θρησκευτικές τελετές. Ο πατέρας

μου δούλευε στη Βιομηχανική Τράπεζα της Κολομβίας, στο υποκατάστημα του πάρκου Ουσακέν, στο τμήμα των Τρεχόντων Εθνικών Λογαριασμών και, παρόλο που έλιωνε στη δουλειά δέκα ώρες τη μέρα, κέρδιζε ίσα ίσα όσα χρειαζόταν για να τον βρίσκει το τέλος του μήνα με την τσέπη άδεια. Ήταν υπόδειγμα εργαζόμενου, αλλά με μια τόσο έντονη δυσαρέσκεια για τη δουλειά του που νομίζω ότι, αν είχε τη δυνατότητα να βασανίσει διατηρώντας την ανωνυμία του οποιονδήποτε από τους συναδέλφους ή τους πελάτες του –και φυσικά το αφεντικό του–, δίχως αυτό να επιφέρει συνέπειες για τον ίδιο (σ' ένα από εκείνα τα εικονικά πειράματα που κάνουν τα πανεπιστήμια σχετικά με τη βαναυσότητα ή την απάθεια του μέσου ανθρώπου, ας πούμε), θα το έκανε με απίστευτη μανία, προκαλώντας λίμνες αίματος, στέλνοντας μεγαβάτ σε νευρικά συστήματα, ξεκολλώντας νύχια με τη λεπίδα ενός μαχαιριού, καίγοντας όρχεις με ηλεκτρόδια ή τσακίζοντας κόκαλα. Θα είχε προκαλέσει σωστό μακελειό, αν έξαφνα η πόλη τρελαινόταν, ή βασίλευε το χάος και επιστρέφαμε για λίγο στη λίθινη εποχή. Τον φαντάζομαι να συνθλίβει τα κρανία των συναδέλφων του με ένα πέτρινο σφυρί, να αποκεφαλίζει τους πελάτες του με λεπίδες από οψιδιανό, πηδώντας από το ένα γραφείο στο άλλο, με το κορμί του καλυμμένο από προβιές, τα μαλλιά μακριά και βρόμικα, γρυλίζοντας. Αναγκαζόταν όμως να καταπιέζει αυτή του την παρόρμηση και να σκύβει το κεφάλι. Να χαμογελάει, να είναι υπάκουος και πρόθυμος, με τη ριγωτή του γραβάτα αγορασμένη στις εκπτώσεις και το πολύ γυαλιστερό σακάκι του.

Οι διευθυντές τον εκμεταλλεύονταν, τον ταπεινώναν δίχως να φοβούνται συνέπειες. «Υπομονή κι έχει ο καιρός γυρίσματα», θα πρέπει να σκεφτόταν, σφίγγοντας τα δόντια. Ο πατέρας μου είχε ταξική συνείδηση και πίστευε πως καθήκον του ήταν να περιμένει, υπομονετικά. Θα έρχονταν καλύτερες μέρες. Μέρες εκδίκησης ή δικαιοσύνης. Μια πιο ευτυχισμένη εποχή. Στο μεταξύ, του άλλαζαν γραφείο μεταφέροντάς τον στο πιο άβολο σημείο, του έδιναν την κουτσή καρέκλα ή τον έβαζαν να εξυπηρετεί τους πελάτες στο γκισέ όπου δεν λειτουργούσε ο υπολογιστής, έτσι που να είναι αναγκασμένος να τα κάνει όλα με το χέρι. Του πατέρα μου του άρεσε πολύ να βλέπει ποδόσφαιρο, αλλά οι διευθυντές δεν τον καλούσαν ποτέ στο γραφείο του δευτέρου ορόφου, όπου υπήρχε

καλωδιακή τηλεόραση. Εκείνος παρίστανε πως δεν το καταλάβαινε ή ότι δεν έδινε και τόση σημασία. Μια φορά είπε στη μάνα μου: «Τι αναίσθητοι! Μου ζήτησαν να πάω στο Carrefour να πάρω ένα μπουκάλι ρούμι Tres Esquinas για το ματς με την Μπαρτσελόνα και ούτε καν με κάλεσαν να καθίσω μαζί τους!». «Τι αναίσθητοι!» – αυτό μόνο. Πίστευε πως δεν του επιτρεπόταν να εκφράσει αλλιώς την οργή του. Έπρεπε να ζήσει την οικογένειά του και δεν μπορούσε να το διακινδυνεύσει.

Η ζωή δεν ήταν εύκολη για εκείνον και το χειρότερο είναι πως ακριβώς γι' αυτό τον λόγο τον περιφρονούσε και η μάνα μου, παρόλο που στο σπίτι ο μπαμπάς φερόταν εντελώς διαφορετικά – ήταν αυταρχικός, δεσποτικός, θαρρείς κι έλεγε: «Είμαι ο μικρός βασιλιάς ετούτου του μικρού κόσμου! Εδώ όλοι κάνουν ό,τι τους λέω!». Και τότε η μάνα μου, που μπορεί να μην έχανε ευκαιρία να τον ντροπιάζει μπροστά στους φίλους του, αλλά κατά τα άλλα ήταν παραδοσιακή σύζυγος, του έλεγε: «Ναι, αφέντη μου, άντε κάθισε εσύ να δεις ποδόσφαιρο κι εμείς θα σου σερβίρουμε το φαγητό».

Οι απογοητεύσεις από τη δουλειά αναπληρώνονταν στο σπίτι, ή γύρευαν έστω μια ισορροπία. Όπως συμβαίνει στις φτωχές ή τις δυστυχισμένες οικογένειες. Αυτός ήταν ο δικός μας τρόπος να είμαστε δυστυχισμένοι.

Εν πάση περιπτώσει, η μάνα μας έλεγε πάντα ότι πρέπει να τον ευγνωμονούμε για τον αγώνα του, τις θυσίες που έκανε για όλους μας. Και μπορεί να είχε δίκιο. Μπορούσα, όμως, εγώ να νιώσω κάτι τέτοιο; Ο πατέρας μου δεν κάθισε ποτέ χάμω να παίξει μαζί μου, ούτε μου κράτησε στοργικά το χέρι με την πρόθεση να με κάνει ευτυχισμένο, ή να νιώσω έστω κάποιο συναίσθημα. Και ξέρετε γιατί; Είναι παλιά ιστορία και πάντα η ίδια. Δεν είχε μάτια παρά μόνο για τη Χουάνα, τη μεγάλη του κόρη. Δεν υπήρχε χώρος για άλλον στην καρδιά του κι εγώ έμεινα απέξω. Ήταν μια καρδιά μικρή και μάλλον στεγνή, αφού, για να λέμε την αλήθεια, ο πατέρας μου δεν είχε και κανένα σπουδαίο λόγο να εκφράζει πληθωρικά την αγάπη του. Το αντίθετο μάλιστα: όλη του η ζωή ήταν ένας σκονισμένος και ξερός θαμνότοπος που κανένας δεν φρόντιζε. Τι αγάπη έπαιρνε εκείνος και από ποιον; Ελάχιστη, σχεδόν καθόλου. Η μητέρα μας τον περιφρονούσε σιωπηλά και η αλήθεια είναι ότι δεν είχε πού αλλού να

στραφεί. Η γιαγιά μου είχε πεθάνει, και αδέρφια δεν είχε. Ο πατέρας του ήταν φυτό εδώ και πολλά χρόνια... Να είχε άραγε ποτέ καμιά ερωμένη; Υποθέτω πως όχι. Γιατί εκείνος πίστευε πάντα ότι νιώθουμε αγάπη μόνο όταν την εισπράττουμε από άλλους, ότι είναι κολλητική. Δεν γεννιέται αυθόρμητα, παρά μόνο μέσω κάποιου άλλου.

Αυτό το πέρασε και σ' εμένα, που έζησα τα πρώτα μου χρόνια μόνος, ένα μικρό φάντασμα σ' ένα σπίτι όπου σπάνιζε η αγάπη. Πίστευα πως έτσι ήταν ο κόσμος και η ζωή, αν και πότε πότε παρακολουθούσα και καμιά τρυφερή σκηνή, στην οποία όμως δεν ήμουν ποτέ ο πρωταγωνιστής.

Την πρώτη φορά που στάθηκε κάποιος στο ύψος των ματιών μου και με πήρε αγκαλιά ήταν πια πολύ αργά. Ο κόσμος μου είχε μολυνθεί ανεπανόρθωτα. Θα πρέπει να ήμουν γύρω στα επτά, ίσως και λίγο μεγαλύτερος. Και δεν ήταν οι γονείς μου που με αγκάλιασαν, αλλά η αδερφή μου.

Η Χουάνα με κράτησε όρθιο, με βοήθησε να βρω τον βηματισμό μου. Εκείνη ζούσε καθισμένη στον θρόνο της καλομαθημένης και χαϊδεμένης μοναχοκόρης, αλλά μια μέρα αποφάσισε να με κοιτάξει. Με είδε, την είδα κι εγώ, αρέσαμε ο ένας στον άλλο, και μου έδωσε αυτό που μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχα εισπράξει από κανέναν, κατανόηση δηλαδή, ή ίσως και κάτι ακόμα πιο οικείο και ουσιαστικό: έναν καθρέφτη που έπεσε από ψηλά και καθρέφτισε την ψυχή μου. Χάρη σ' εκείνη επιβίωσα ως παιδί, αν και σας διαβεβαιώνω ότι η παιδική μου ηλικία μου φάνηκε αιώνια. Πολύ αργόσυρτη κι επώδυνη. Και πώς ήρθε εκείνη η στιγμή; Πώς έγινε και κέρδισα την αναγνώριση της Χουάνα;

Θα πρέπει να έκλεινα τα οχτώ τότε, δεν θυμάμαι καλά, το θέμα πάντως είναι ότι ένα πρωί άρχισα να πονάω και να ψήνομαι στον πυρετό. Έπαθα φλεγμονή στο συκώτι από μια αρκετά παράξενη ιογενή ηπατίτιδα, σπάνια στην Κολομβία, και παραλίγο να σταθώ τυχερός και να πεθάνω.

Αναγκάστηκαν να με πάνε στο νοσοκομείο, αφού ο πυρετός δεν έπεφτε. Θυμάμαι την εσπευσμένη μας αναχώρηση, την τρεχάλα μέσα στη νύχτα κι εμένα τυλιγμένο με κουβέρτες – ήταν μια από εκείνες τις στιγμές που όλα φαντάζουν τρομερά. Χάρη στον παππού μου, που είχε φτάσει μέχρι τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη, δικαιούμασταν να πάμε στο στρατιωτικό νοσοκομείο. Μου δώσανε μάλιστα και δικό μου δωμάτιο και σας

διαβεβαιώνω ότι εκεί, για πρώτη φορά, ένιωσα πραγματικά ελεύθερος. Απ' το παράθυρο έβλεπα τα φώτα της πόλης καθώς έπεφτε το βράδυ. Η δύση έμοιαζε με το τέλος του κόσμου, μ' εκείνα τα μενεξεδένια δειλινά της Μπογκοτά, μιας πόλης άσχημης που όμως έχει πολύ όμορφο ουρανό – πράγμα ακατανόητο.

Χωνόμουν κάτω απ' τις κουβέρτες και ικέτευα: «Μακάρι αυτή να είναι η τελευταία μου εικόνα, μακάρι να εξαφανιστώ τώρα και για πάντα», και προσευχόμουν στον Θεό λέγοντας πως δεν ήθελα να βγω ποτέ απ' αυτό το νοσοκομείο, δεν ήθελα να γυρίσω στο σπίτι ούτε στο σχολείο ούτε στη γειτονιά, δεν υπήρχε κανένα μέρος στον κόσμο που να ήθελα να γυρίσω, και κοιμόμουν γαλήνιος, προστατευμένος απ' αυτή την παιδιάστικη ελπίδα – τι χαρά ήταν εκείνη που ένιωθα! Όμως όταν ξυπνούσα, αντίκριζα και πάλι ένα ακόμα βροχερό πρωινό. Ύστερα έρχονταν οι γονείς μου και μαζί τους ο τρόμος, τα παγωμένα βλέμματα, εκείνη η πικρία τους που καθρεφτιζόταν στα πάντα, ακόμα και στον τρόπο που ανασαίνανε· κι η αίσθηση του άγχους και της ανησυχίας που μου μετέδιδαν. Βυθιζόμουν τότε στην αρρώστια μου, γύρευα καταφύγιο στον πυρετό, στους πόνους και στη ναυτία από τα χάπια, και παρακαλούσα να μη γιατρευτώ ποτέ. Το θέμα ήταν να φανώ δυνατός και ν' αντέξω, γιατί μια συγκεκριμένη ώρα, αργά το απόγευμα, έφευγαν και οι δύο. Η μάνα μου θα μπορούσε να μείνει να κοιμηθεί μαζί μου, αλλά ευτυχώς δεν το έκανε ποτέ. Από την πρώτη κιόλας νύχτα, δικαιολογήθηκε –όπως πίστευε ότι έπρεπε να κάνει– στην προϊσταμένη νοσοκόμα λέγοντας πως είχε δουλειές στο σπίτι κι άλλο ένα παιδί να φροντίσει, μια κόρη, και η νοσοκόμα της απάντησε: «Μην ανησυχείτε, κυρία μου, γι' αυτό είμαστε εμείς εδώ, θα τον φροντίσουμε, θα τον κανακέψουμε – είναι τόσο μυαλωμένο και ήσυχο παιδάκι».

Εκείνες οι νύχτες στο νοσοκομείο, που παρατηρούσα τα φώτα της πόλης καθώς έσβηναν, ξαπλωμένος στο νοσοκομειακό μου κρεβάτι, μάλλον υπήρξαν η πιο ευτυχισμένη και συγχρόνως η πιο θλιβερή περίοδος της παιδικής μου ηλικίας. Νιώθω μια παράξενη χαρά σ' αυτή την ανάμνηση, παρόλο που σήμερα, καθώς τα ξαναφέρνω όλα στον νου μου, νιώθω λύπη. Δεν ξέρω, κύριε πρόξενε. Μακάρι, τελικά, να είχα πεθάνει.

Ένα Σάββατο ήρθε και η Χουάνα μαζί τους. Στην αρχή έμεινε λιγάκι πιο πίσω, γεμάτη περιέργεια, αλλά, καθώς με πλησίαζε, πρόσεξα ότι με

κοιτούσε επίμονα, κι έξαφνα με ακούμπησε στο μέτωπο με το χέρι της, ένα πολύ ελαφρύ χάδι, και τότε συνέβη το θαύμα: η αναστατωμένη φωνή της μάνα μας –που δεν έπαυε να κοιτάζει το ρολόι της και να αναφέρει ένα ραντεβού που είχε στο κομμωτήριο και που δεν μπορούσε να το χάσει– έξαφνα έσβησε και ο πατέρας μου, που κοιτούσε την πόλη έξω απ’ το παράθυρο, φάνηκε κι αυτός να χάνεται από μπροστά μου.

Δεν ξέρω πώς το έκανε, αλλά η Χουάνα κατάφερε με κάποιον τρόπο να μεταμορφώσει εκείνο το δωμάτιο του νοσοκομείου σε μια κάψουλα. Ήμασταν μόνο εκείνη, σιωπηλή, κι εγώ. Κανέννας άλλος δεν υπήρχε στον κόσμο, κι εκείνο που είδα, κύριε πρόξενε, ήταν αυτό – ακριβώς αυτό: ότι τα μάτια της Χουάνα ήταν δύο σπηλιές απ’ όπου έμπαινε κανείς σ’ έναν πλανήτη όπου θα μπορούσαμε να ζήσουμε και να είμαστε ίσως ευτυχείς.

Μόνοι, οι δυο μας.

Έπειτα, είχα ένα όραμα.

Μια τεράστια πυρκαγιά, που ξεκινούσε από τα βουνά, ερχόταν προς την πόλη. Κι ενώ έτριζαν τα τσιμέντα κι ακούγονταν εκρήξεις, κραυγές και κτίρια που κατέρρεαν, όμορφες γλώσσες φωτιάς πρόβαλλαν στο παράθυρό μου, έπαιρναν αλλόκοτα σχήματα, άλλαζαν χρώμα και χάνονταν στον αέρα. Δεν οραματίστηκα το τέλος του κόσμου, αλλά ένιωσα δυνατός. Άκουσα τις κραυγές που έρχονταν απ’ τους δρόμους και στάθηκα να τις αφουγκραστώ. Τι έκπληξη! Δεν ήταν κλάματα, αλλά γέλια. Ένα βουερό χαχανητό, λες και κρυβόταν κάποια απόλαυση σ’ εκείνη την καταστροφή. Έτσι είναι αυτή η μισητή πόλη: ικανή να μας παραπλανά με την ηδονή, την ώρα που στην πραγματικότητα μας βασανίζει, μια ηδονή αδιανόητη σε οποιοδήποτε άλλο μέρος του κόσμου, αλλά καθώς εκεί πέρα είναι το μόνο που ξέρουμε, όλοι πιστεύουν πως έτσι είναι η ζωή, πως έτσι είναι η ηδονή και η ευτυχία.

Καημένοι άνθρωποι.

Έβλεπα τις φλόγες να υψώνονται, να δυναμώνουν χορεύοντας, να γλείφουν το ταβάνι, και η καρδιά μου χτυπούσε σαν τρελή – θα τέλειωναν όλα τώρα; Αυτό ήταν το τέλος; Ύστερα κοιτούσα τη Χουάνα και βυθιζόμουν και πάλι στον ύπνο της αρρώστιας και των χαπιών, παίρνοντας όμως μαζί μου τα μάτια της και ίσως κάτι από την ψυχή της. Ήθελα εκείνη η στιγμή να κρατούσε για πάντα. Άρχισα ξανά να ικετεύω. Ο

ουρανό, όμως, ήταν άδειος, κανένας δεν άκουσε τις ικεσίες μου, κύριε πρόξενε, κι έπειτα από λίγες μέρες έπρεπε να γυρίσω στο σπίτι, στη γειτονιά με τους ρημαγμένους δρόμους, στο σχολείο, που ήταν σαν ένα σπυρί κολλημένο στους λόφους. Το σπίτι ήταν το κέντρο της δυσφορίας μου, κάτι εκεί μέσα βάραινε την ψυχή μου. Τι ήταν αυτό; Μόνο η Χουάνα μπορούσε να το καταλάβει και αυτή η γνώση μάς ένωνε. Κάποια στιγμή το ανακαλύψαμε: ήμασταν μέρη ενός πράγματος σκοτεινού, θλιβερού, που κανείς απ' τους δυο μας δεν θα μπορούσε ποτέ να αλλάξει. Η μυρωδιά της φτηνής κολόνιας, της παρκετίνης, το άρωμα από καμπαρντίνες και ζακέτες – δεν ξέρω. Η έντονη οσμή μιας οικογένειας ταπεινωμένης, που πίστευε πως της άξιζε μια δεύτερη ευκαιρία, την οποία ποτέ δεν ευτύχησε να έχει. Μόνο ένα πράγμα άλλαξε: τώρα υπήρχε ένα χαράκωμα, ένα μέρος στο οποίο μπορούσα να νιώθω πια κάπως ασφαλής. Το δωμάτιο το δικό μου και της Χουάνα, η μικρή τραπεζαρία που τα ένωνε. Όταν γύρισα από το νοσοκομείο, αυτό ήταν το καταφύγιό μου.

Τα πρωινά, ξανάρχιζε η ίδια κόλαση, κάθε μέρα. Κατά τις έξι, στη γωνία του δρόμου, περιμέναμε το σχολικό λεωφορείο. Έβλεπα τα άλλα παιδιά κι ένιωθα μια βαθιά περιφρόνηση, μπορεί και οίκτο. Και τα δυο μαζί μάλλον. Ήταν ευτυχισμένα. Μιλούσαν ακατάπαυστα, διακόπτοντας το ένα το άλλο, γελούσαν. Κάποια τραγουδούσαν και χειροκροτούσαν όταν οι ρόδες του λεωφορείου έπεφταν σε καμιά λακκούβα και νερό πιτσιλούσε τα σπασμένα πεζοδρόμια. Τι θλιβερή ευτυχία, κύριε πρόξενε. Είναι και κάτι είδη ευτυχίας που σε κάνουν να ανατριχιάζεις σύγκορμος – δεν συμφωνείτε κι εσείς;

Δεν ήμουν κακός μαθητής στο σχολείο. Δεν μου άρεσε να τραβώ την προσοχή των δασκάλων και γι' αυτό αποφάσισα να είμαι ένας μαθητής άχρωμος, αδιάφορος. Αόρατος. Ένας ακόμα μέσα στο πλήθος. Ήταν μια ηλίθια κατάσταση, όπου το μόνο που είχε σημασία ήταν να κρατάς τους τύπους, όπως τόσες και τόσες άλλες βλακώδεις καταστάσεις που αναγκάστηκα να υπομείνω κατά τη διάρκεια όλων εκείνων των χρόνων. Ακόμα και σήμερα, στους εφιάλτες μου, επιστρέφω στην παιδική μου ηλικία και διαπιστώνω ότι εκείνη η επώδυνη περίοδος δεν έχει τελειώσει ακόμη. Είναι μια πληγή που με τον καιρό όλο κι ανοίγει και μεγαλώνει. Τέλος πάντων.

Οι δασκάλες στο δημοτικό ήταν κάτι φριχτές γυναίκες με σκισμένα καλσόν, κισσούς, κρεατοελιές, λαδωμένα μαλλιά και θλιβερά ρούχα. Εξαιτίας αυτών των συγκεκριμένων γυναικών πίστευα ανέκαθεν πως η κακία είναι άσχημη, δίχως να αποτελεί η ασχήμια τη μόνη της ιδιότητα. Αυτές οι γυναίκες, που έβλεπες από μίλια μακριά τη δυσαρέσκεια και την απογοήτευσή τους, το μίσος για τις ασήμαντες ζωές τους, ήταν οι υπεύθυνες για την εκπαίδευσή μας! Ω Θεέ μου! Τι το ωραίο μπορούσαν να μας μεταδώσουν εκείνα τα τέρατα, που ασκούσαν εξουσία πάνω στα παιδιά μόνο και μόνο για να ανακουφίζουν κάπως τη δική τους άθλια ύπαρξη; Γιατί έπρεπε να είναι όλες τους σιχαμερές, μουστακαλούδες και καμπούρες κι όχι όμορφες και χαμογελαστές; Η εξήγηση ήταν ολοφάνερη: ήταν εκεί για να πάρουν εκδίκηση. Η νιότη και η χαρά μας, ίσως και τα όνειρά μας ακόμα, αποτελούσαν προσβολή για εκείνες, έναν σκληρό καθρέφτη όπου έβλεπαν την αθλιότητά τους, το δηλητήριο που φούσκωνε τις φλέβες και τη χολή τους. Κι εκείνοι οι δαίμονες έπρεπε να μας διδάξουν την αξία της ζωής, της αγάπης και της φιλίας!

Η απέχθειά μου ήταν τόσο μεγάλη, που συχνά πήγαινα στο μπάνιο κι έκανα εμετό, κρεμασμένος απ' τη βρύση. Ήταν το μόνο δροσερό και καθαρό πράγμα σ' εκείνο το μέρος. Το νερό. Το άφηνα να τρέχει για να μου καθαρίζει το κορμί και πάνω απ' όλα την ψυχή από εκείνο το δηλητήριο, και το χειρότερο απ' όλα –ελικρινά το χειρότερο–, ήταν να βλέπω τους συμμαθητές μου, παιδιά που έπρεπε να είναι ευτυχισμένα και που από ένστικτο θα έπρεπε να νιώθουν απέχθεια για εκείνες, να χοροπηδούν γύρω τους για να τους πουν διάφορα, να τους κάνουν ερωτήσεις ή για να περηφανευτούν με τον χαρακτηριστικό παιδιάστικο τρόπο για όσα είχαν κάνει το Σαββατοκύριακο – πήγαμε στο δείνα εστιατόριο ή στο μουσείο ή σε κάποιο αγρόκτημα. Εγώ ποτέ μου δεν έκανα τέτοια πράγματα τα Σαββατοκύριακα, αλλά όπως και να 'χει ποτέ μου δεν κατάλαβα κι αυτή την επιθυμία να λες σ' εκείνες τις γυναίκες τι κάνεις στη ζωή σου – ποιος ο λόγος; Το να τους μιλήσεις για κάτι σήμαινε κατευθείαν πως το κατέστρεφες, το μόλυνες. Και να σου εκεί οι συμμαθητές μου, οι καημένοι οι χαζοβιόληδες, να σκίζονται ποιος θα πρωτομιλήσει, ποιος θα αφηγηθεί πρώτος τις περιπέτειές του, και οι δασκάλες να λένε «μπράβο, παιδιά, οι γονείς σας σας αγαπάνε πολύ, θα

πρέπει να νιώθετε ευγνωμοσύνη και ο καλύτερος τρόπος για να δείχνετε την ευγνωμοσύνη σας είναι να μελετάτε, οπότε φροντίστε για αύριο να έχετε μάθει τη δεύτερη εκστρατεία για την απελευθέρωση», κι ύστερα έπαιρναν τις κιμωλίες και την τσάντα τους, έφευγαν βροντώντας τα τακούνια τους κι έπειτα από λίγο μπορούσες να τις δεις στο γραφείο των δασκάλων, να χώνουν τις μουσούδες τους σε φλιτζανάκια του καφέ, να πίνουν το καφεδάκι τους σκέτο και να καπνίζουν, φλυαρώντας μεταξύ τους, λέγοντας η μία στην άλλη ένας Θεός ξέρει τι μυστικά ή μικροπρέπειες, ανταλλάσσοντας συμβουλές για το πώς θα μπορούσαν να μας ταπεινώσουν ακόμα πιο πολύ, πώς να εκδικηθούν καλύτερα για τη ζωή τους τιμωρώντας εμάς, τα ευτυχισμένα παιδιά, για όλα όσα θέλησαν να γίνουν και δεν τα κατάφεραν, για το γεγονός ότι είχαν γίνει αυτό που ήταν, καμπούρικες κουρούνες, γιατί, πιστέψτε με, κύριε πρόξενε, η κακία της ψυχής κολλάει πάνω στο κορμί και το παραμορφώνει, κάνει να φυτρώνουν κάλοι και κρεατοελιές, βρομερά αποστήματα, το κακό μπορεί κανείς να το δει και να το μυρίσει, εγώ το ζούσα αυτό όλες τις μέρες της παιδικής μου ηλικίας και της εφηβείας μου, και ακριβώς γι' αυτό η πλειονότητα των συμμαθητών μου αφομοίωσε τελικά και υιοθέτησε αυτό το σύστημα, έμαθαν να ζουν μες στο μίσος και την πικρία – και τι άλλο να έκαναν, δηλαδή, αφού αυτά έβλεπαν μπροστά τους κάθε μέρα;

Έπρεπε να προσπαθήσω και να αντισταθώ, γιατί μέσα μου υπήρχε κάτι που δεν ήθελα να μολύνω και που το διατήρησα πληρώνοντας υψηλότατο τίμημα. Και πώς τα κατάφερα; Στην πραγματικότητα με ελάχιστα μέσα, φαντασιοκοπώντας απλώς, αφήνοντας τον νου μου να δραπετεύει από εκείνη τη φριχτή φυλακή, την πολύ χειρότερη από τούτη, κύριε πρόξενε. Όλοι τους πίστευαν πως ήμουν εκεί, καθισμένος στο θρανίο μου, αλλά στην πραγματικότητα ήμουν έτη φωτός μακριά, σε έναν όμορφο πλανήτη που ήταν δικός μου, στους πρόποδες ενός μοναχικού ηφαιστείου, που το κύκλωναν βαθιές και απειλητικές θάλασσες και κανένας δεν το έβλεπε, η μεταμφίεσή μου ήταν τέλεια, γιατί ήταν φτιαγμένη κατ' εικόνα και ομοίωσή τους. Η μεταμφίεση ενός βλάκα.

Οι μόνες γαλήνιες στιγμές μου ήταν κάποιες φορές στα διαλείμματα, όταν μπορούσα να πάω στα γήπεδα. Η αδερφή μου έπαιζε βόλεϊ με τις φίλες της κι εμένα μου άρεσε να τις βλέπω, τόσο όμορφες, η Χουάνα με

τα καστανά της μαλλιά να χορεύουν στον αέρα. Ένα χνάρι φωτός. Περνούσα εκεί όλο το διάλειμμα, παρακολουθώντας την μπάλα να πηγαينوέρχεται, πράγμα που για εκείνες ήταν κάτι πολύ παραπάνω από μια διασκέδαση ή ένα άθλημα, κάτι που είχε γίνει ο στόχος της νεανικής τους ζωής. Κάτι καθαρό και αμόλυντο: έξι πιτσιρίκες που έπαιζαν και που πίστευαν βαθιά σ' αυτό που έκαναν. Πόσο στενοχωριόμουν όταν άκουγα το κουδούνι να χτυπάει. Εκείνες συνέχιζαν να παίζουν ώσπου να αδειάσει το προαύλιο, και προλάβαιναν να ρίξουν άλλες δυο τρεις μπαλιές μέχρι να βγει κάποια από τις κουρούνες και να τους πει: «Φτάνει πια, κορίτσια, γυρίστε στις τάξεις σας».

Έτσι μεγάλωσα εγώ, κύριε πρόξενε. Αυτός ήταν ο κόσμος μου και το κακό είναι πως κι έξω απ' το σχολείο τα πράγματα δεν ήταν καθόλου καλύτερα.

Στην πόλη ο κόσμος μιλούσε ασταμάτητα, χειρονομούσαν όλοι σαν τρελοί, έλεγαν τις ανόητες γνώμες τους και τις κοντόφθαλμες συμβουλές τους για τα πάντα, φώναζαν κοινοτοπίες μόνο και μόνο για ν' ακουστούν, να ξεχωρίσουν ή να εκμεταλλευτούν μια κατάσταση. Πόσο άξεστοι πια! Όλα ήταν μια κωμωδία του παραλόγου, λες και κάποιος την είχε επινοήσει μόνο και μόνο για να μου σπάσει τα νεύρα. Εκείνες τις μέρες είδα στην τηλεόραση δύο επεισόδια μιας σειράς με τον τίτλο «Η ζώνη του λυκόφωτος». Το πρώτο έλεγε την ιστορία ενός αόρατου ανθρώπου· το δεύτερο ενός νεαρού που έβρισκε ένα μαγικό ρολόι το οποίο μπορούσε να σταματάει τον χρόνο, όχι τον δικό του όμως, μόνο των άλλων, κι έτσι ο τύπος μπορούσε να κινείται όπως του έκανε κέφι ανάμεσα σε ανθρώπους μαρμαρωμένους. Αυτό που λαχταρούσα εγώ ήταν να γίνω αόρατος άνθρωπος και κατά βάθος το είχα πετύχει εδώ και κάμποσο καιρό, αλλά η ιδέα ενός ρολογιού που πάγωνε τον χρόνο για τους άλλους με έκανε να ονειροπολώ: φαντάσου, να σταματάς την πραγματικότητα με ένα κλικ! Την αναπνοή των ανθρώπων, τις ανόητες φλυαρίες τους. Να μπορείς να σταματάς τα πάντα!

Τι ησυχία, τι γαλήνη!

Ανέκαθεν μισούσα όσα χαρακτηρίζουν τη ζωή σ' αυτόν τον τόπο: τον αριβισμό, την επιδεικτική διάθεση, το μίσος, την έμφυτη τσιγκουνιά, τη ζήλια – κι όλα αυτά μπορούσαν να παγώσουν! Ονειρευόμουν ότι πατούσα

ένα κουμπί και βρισκόμουν μόνος, σβήνοντας εκείνη τη χειρονομούσα λογόρροια· δεν ξέρω αν υπάρχει άλλο μέρος στον κόσμο όπου να λέγονται τόσες βλακείες συγχρόνως, όπου να διατυπώνονται τόσες γελοίες γνώμες με τέτοιο ξέφρενο ρυθμό – και να σκεφτείτε πως πολλοί πιστεύουν ότι μιλάμε «τα καλύτερα ισπανικά του κόσμου», για όνομα του Θεού, λες και έχει καμιά αξία το να μιλάς περίτεχνα, λες και το γεγονός πως έχουμε στο κοινό μας λεξιλόγιο μερικά συνώνυμα παραπάνω απ’ τους άλλους, που όντας πιο ανίδεοι δεν τα χρησιμοποιούν και ενδεχομένως δεν τα καταλαβαίνουν, μας δίνει το δικαίωμα να ισχυριζόμαστε κάτι τέτοιο: «τα καλύτερα ισπανικά του κόσμου».

Αρκεί να δεις μια οποιαδήποτε μέρα τις ειδήσεις για να διαπιστώσεις, εκτός των άλλων, σε τι μας χρησιμεύει η τόσο ωραία χρήση της γλώσσας: για να σφαζόμαστε, για τις μεγαλύτερες χυδαιότητες, για την κοροϊδία και τις επίβουλες κατηγορίες – έχετε ακούσει πώς μιλάνε οι περισσότεροι από τους κυβερνώντες, τα μέλη του Κογκρέσου, οι κοινοτάρχες και οι δήμαρχοι; Πρέπει να πούμε, προς υπεράσπισή τους, ότι είναι σχεδόν πάντα μεθυσμένοι, κι ίσως αυτό να ’ναι και το πιο συμπαθητικό τους χαρακτηριστικό. Πίνουν όλη την ώρα, κατά τη διάρκεια δημόσιων ομιλιών και εκδηλώσεων, στην ημικυκλική αίθουσα του Κογκρέσου, στις αυτοκινητοπομπές και στις συγκεντρώσεις που διοργανώνονται σε πλατείες γεμάτες θαρρείς από πληρωμένους κωφάλαλους – δεν ξέρω, αν δεν ήταν τόσο σοβαρό, θα έλεγε κανείς πως είναι για γέλια. Συγχωρήστε μου την αυστηρότητα, κύριε πρόξενε, εσείς κατά πάσα πιθανότητα θα έχετε φίλους εκεί κι εγώ τους προσβάλλω, συγγνώμη, αλλά σας λέω αυτό που σκέφτομαι. Όπως και να ’χει, εκεί πέρα δεν παίρνουν χαμπάρι, κανέναν δεν ενοχλεί αυτό το βουητό. Είναι ο θόρυβος που κάνουν τα έντομα, στοιβαγμένα, κολλημένα το ένα πάνω στο άλλο. Μόνο μια εικόνα βγαλμένη από την κόλαση, ένας πίνακας του Ιερώνυμου Μπος, θα μπορούσε να εξηγήσει αυτό τον φριχτό ήχο.

Έτσι ήταν η ζωή μου, αλλά μια μέρα κάτι έγινε.

Ένα βράδυ βγήκα στον δρόμο και πήγα ως το κανάλι της Εκατοστής Έκτης οδού, ένα μεγάλο λασπερό ρυάκι που διέσχιζε τη γειτονιά μας και που κάποιες φορές, όταν έβρεχε πολύ, γινόταν ορμητικό. Μου άρεσε να πηγαίνω εκεί και να βλέπω το νερό να κυλάει, κι ας ήταν βρομόνερο,

μαύρο και σκοτεινό. Στη μια πλευρά του καναλιού υπήρχε ένα πάρκο με λιγοστά δέντρα που το χώριζαν από τα σπίτια, κι απ' την άλλη μια μάντρα τριάντα μέτρα στο μήκος και τέσσερα στο ύψος, με κάγκελα στο πάνω μέρος. Χρόνια τώρα πήγαινα και στεκόμουν σ' εκείνο το σημείο, λες και κάτι με τραβούσε. Το κανάλι, η μάντρα. Περνούσα μια φορά, δυο, και σταματούσα εκεί. Ακουμπούσα στη γέφυρα και κοιτούσα – δεν ήξερα να πω γιατί. Τα απογεύματα έβλεπες διάφορους που κάθονταν και κάπνιζαν χόρτο ανάμεσα στα δέντρα, ή ζευγάρια που χαμουρεύονταν. Ρακοσυλλέκτες που έπαιρναν έναν υπνάκο στο γρασίδι. Εγώ στεκόμουν και κοιτούσα: το κανάλι, τη μάντρα.

Τυχαία το ανακάλυψα. Η αδερφή μου είχε πάρει μέρος σε μια ομαδική εργασία με τεράστιες μακέτες ορεινών όγκων, από χαρτόνι, και για τις ζωγραφίσουν είχαν χρησιμοποιήσει χρώματα σε σπρέι. Μέρους αργότερα βρήκα την κούτα με τις φιάλες στο γκαράζ και την πήρα στο δωμάτιό μου. Τις κοίταξα λιγάκι και διάλεξα τρεις, μια με κίτρινο, μια με μαύρο και μια με κόκκινο χρώμα. Και βγήκα στον δρόμο, κύριε πρόξενε. Φυσούσε ένα δροσερό αεράκι, η ατμόσφαιρα μύριζε υγρασία, σαν να ερχόταν βροχή, αλλά ο ουρανός δεν ήταν και τόσο βαρύς. Πήγα ως το πάρκο, πήδηξα απ' τη άλλη μεριά του καναλιού και στάθηκα μπροστά στη μάντρα. Την κοίταξα για λίγο κι ύστερα πήρα το μαύρο σπρέι, το κούνησα και η μπίλια μέσα στη φιάλη μου προκάλεσε ρίγος και έξαψη. Κοίταξα τη μάντρα και σχεδίασα μία ίσια γραμμή κοντά στα τέσσερα μέτρα μήκος και ύστερα άλλη μια, παράλληλη με την πρώτη. Με το κίτρινο έφτιαξα μια κυματιστή, χοντρή γραμμή κι ύστερα με το κόκκινο γέμισα τα κενά που είχαν μείνει, καμπυλωτά, σαν γκαστρωμένες κοιλίες. Απομακρύνθηκα και το κοίταξα. Ήμουν συγκινημένος. Πήγα πάλι κοντά στη μάντρα και ζωγράφισα καμπυλωτές αιχμές από βέλη και μια κίτρινη σκιά, ενώ τα χρώματα, καθώς έπεφταν το ένα πάνω σ' άλλο, γυάλιζαν παράξενα. Έτρεξα στο σπίτι για να φέρω το πράσινο και το μπλε σπρέι και πρόσθεσα κάτι σαν φούσκα σ' εκείνο το παράξενο σχέδιο, που τώρα έμοιαζε με φίδι που σερνόταν μέσα σ' ένα τούνελ, κι όταν τελείωσα, πήγα ως την όχθη του καναλιού για να μπορέσω να το δω από μακριά, κάτω απ' το κιτρινωπό φως της κολόνας, κι ένιωσα τη διάθεση να το υπογράψω, οπότε έγραψα με κόκκινα γράμματα «Μαλ». Δεν τόλμησα να γράψω ολόκληρο το όνομά μου, οπότε αφαίρεσα

τέσσερα γράμματα. Ξεκινώντας από το λάμδα σχεδίασα μια καμπύλη γραμμή κάτω από τη λέξη, μια κορδέλα που ανέμιζε, κι ένιωσα ευτυχής. Πήρα μια βαθιά ανάσα και είπα: «Άραγε, πώς θα φαίνεται αύριο; Πώς θα μου φανεί αύριο;». Γύρισα στο σπίτι και φύλαξα τα σπρέι. Έπλυνα τα χέρια μου με σαπούνι κι έπεσα στο κρεβάτι, αναστατωμένος. Εκείνη τη νύχτα ονειρεύτηκα μακρινά και ακατοίκητα νησιά, γεμάτα άγραφους τοίχους που γύρευαν κάποιον να τους ζωγραφίσει.

3

Η ιστορία που θέλω να γράψω, αυτή που έχω αρχίσει να σας αφηγούμαι – όσα από τα κομμάτια της θυμάμαι και βάζω σε τάξη εδώ στην Μπανγκόκ– συνέβη σε μια παράξενη φάση της ζωής μου.

Εκείνη την εποχή υπηρετούσα στο διπλωματικό σώμα και είχα μετακομίσει πρόσφατα στο Νέο Δελχί, μια πόλη που για έναν Λατινοαμερικάνο δεν ήταν καθόλου συμβατική και γι' αυτό –ή τουλάχιστον έτσι πίστευα εγώ– απαιτούσε να έχεις έναν κάπως περιπετειώδη χαρακτήρα. Έτσι πίστευα εκείνη την εποχή. Είχα περάσει πάρα πολύ καιρό στην Ευρώπη, είκοσι τέσσερα ολόκληρα χρόνια, λέγοντας στον εαυτό μου πως, αν ήμουν στ' αλήθεια θαρραλέος –όπως ήθελα και συγχρόνως πίστευα πως ήμουν–, έπρεπε να είχα φύγει από καιρό και να είχα πάει να ζήσω σε μέρη πιο άγρια και μακρινά, όπως το Πεκίνο, η Τζακάρτα ή το Ναϊρόμπι.

Έπειτα από μια μακροχρόνια περίοδο εκπαίδευσης, που την ακολούθησε η αναζήτηση της σταθερότητας και η επίτευξη ενός ικανοποιητικού επιπέδου διαβίωσης, ήμουν πια έτοιμος να φύγω, να χαθώ και να χάσω ό,τι είχα πετύχει, ή να το ανταλλάξω με νέες εμπειρίες. Γι' αυτό, όταν μου προτάθηκε η θέση συμβούλου, υπεύθυνου για προξενικά θέματα στην πρεσβεία της χώρας μου στην Ινδία, δεν δίστασα στιγμή και ετοιμάστηκα να εγκαταλείψω τη Θλιμμένη Ήπειρο.

Όταν έφτασα στο Δελχί και είδα με τι άνεση ζούσαν οι ξένοι – συμπεριλαμβανομένων των διπλωματών των γειτονικών μας χωρών–, σκέφτηκα πως την είχα κάνει λαχείο, αλλά η ψευδαίσθηση κράτησε μέχρι να μάθω τον μισθό που συνόδευε τη θέση μου –ποσό που ντρέπομαι να σας αναφέρω με ακρίβεια, όπως θα έλεγε και ο Χούλιο Ραμόν Ριμπέιρο²–, που δεν μου επέτρεπε ούτε κατά διάνοια να πλησιάσω στις περιοχές όπου κατά παράδοση μένουν οι αλλοδαποί, όπως το Βασάντ Βιχάρ, το Σουντάρ Ναγκάρ ή το Νιζαμουντίν Ιστ, κι έτσι αναγκάστηκα να πάω σε μια πιο οικονομική περιοχή, στο Τζανγκπούρα Εξτένσιον, μια συνοικία

μικροαστική, που αρχικά μου φάνηκε βουτηγμένη στη σκόνη και κάπως τρομακτική, αλλά τελικά, όπως γίνεται συνήθως, κατέληξα να την αγαπήσω. Όλα τα συνηθίζει ο άνθρωπος, ακόμα και το ενδεχόμενο στα διακόσια μέτρα από το σπίτι του να υπάρχει μια γωνία γεμάτη ρίκσο –αυτές τις παραδοσιακές χειράμαξες–, σκυλιά που κοιμούνται, σαραβαλιασμένα ταξί, ένα βρομερό ουρητήριο απ' όπου αναδύονταν σύννεφο τα κουνούπια, και υπαίθρια μαγειρεία που φάνταζαν σαν εργοστάσια παραγωγής τύφου ή δυσεντερίας.

Τα γραφεία της πρεσβείας ήταν στο Βασάντ Βιχάρ, μια συνοικία πλούσια, αν και γεμάτη σκόνη, που είχε το μειονέκτημα να βρίσκεται κάτω ακριβώς από τον αεροδιάδρομο που χρησιμοποιούσαν τα αεροπλάνα για να προσγειωθούν στο διεθνές αεροδρόμιο «Ίντιρα Γκάντι», έτσι που κάθε τρία λεπτά αναγκαζόταν κανείς να ουρλιάζει, προκειμένου να ακουστεί μέσα σ' ένα δωμάτιο.

Και δεν ήταν μόνο αυτό: η πρόσοψη του κτιρίου έβλεπε στην Ούλοφ Πάλμε Μαργκ, όπου, για ένα διάστημα απίστευτα μεγάλο, μπουλντόζες και γερανοί κατασκεύαζαν μια γέφυρα –ή αλλιώς *flyover* στα αγγλικά της Ινδίας– σηκώνοντας βουνά σκόνης, με τα τρυπάνια να προκαλούν έναν εκκωφαντικό θόρυβο και όλο τον τόπο να βρομάει από τους αγωγούς αποχέτευσης, χώρια τα μπουλντόζα. Το αποκορύφωμα ήρθε ένα απόγευμα που, ίσως εξαιτίας των ανασκαφών που έκαναν για να ρίξουν τα μπετά, ένα φίδι δύο μέτρων και με διάμετρο δεκαπέντε εκατοστά διέσχισε την Ούλοφ Πάλμε Μαργκ φτάνοντας στην είσοδο της πρεσβείας, όπου πέθανε χτυπημένο από τις ρόδες ενός φορτηγού, του οποίου ο σοφέρ σταμάτησε, φυσικά, και το έκλαψε, κρατώντας το κεφάλι του με τα δυο του χέρια, γιατί στην Ινδία κάθε έκφανση ζωής είναι ιερή.

Το γραφείο μου ήταν στον δεύτερο όροφο, με θέα στους κήπους μιας σκονισμένης κατοικίας που ήταν η πρεσβεία του αραβικού εμιράτου του Μπαχρέιν. Όποτε κοίταζα έξω απ' το παράθυρο ή έβγαινα στο υπέροχο μπαλκόνι μου, έβλεπα δύο φρουρούς κι ένα σκυλί να λαγοκοιμούνται στα φυλάκια ασφαλείας και λίγο παραπέρα, στον δρόμο, γυναίκες με σάρι να κουβαλάνε καλάθια με τούβλα πάνω στα κεφάλια τους, για μια γειτονική οικοδομή, όπου δούλευαν οι άντρες τους και έπαιζαν τα παιδιά τους, ανάμεσα στα μπάζα και τα χώματα.

Η βασική μου δουλειά ως υπαλλήλου της πρεσβείας ήταν να υπογράψω βίζες για Ινδούς επιχειρηματίες που πήγαιναν στην Κολομβία για δουλειές, σεμινάρια, σπουδές ή σπανιότερα για διακοπές. Επίσης να διεκπεραιώνω κάτι έγγραφα του Εθνικού Γραφείου Φορολογίας, τα οποία λέγονταν «εκκλήσεις», και έλεγχαν τη νομιμότητα των τιμολογίων διαφόρων επιχειρήσεων από την Ινδία, το Μπανγκλαντές και το Πακιστάν, καθώς επίσης από το Ιράν, τη Μιανμάρ, τη Σρι Λάνκα και το Νεπάλ – χώρες με τις οποίες είχαμε συχνές συναλλαγές. Όποτε το ζητούσαμε, οι επιχειρήσεις έπρεπε να στέλνουν τα πρωτότυπα έγγραφα και πιστοποιητικά σε ένα εμπορικό συμβούλιο, όλα μεταφρασμένα και επικυρωμένα από συμβολαιογράφο, όπως ορίζει ο νόμος.

Και φυσικά, δουλειά μου ήταν τα προβλήματα και τα αιτήματα των ομοεθνών μου μόνιμων κατοίκων, που ήταν μόλις εκατόν είκοσι σε όλη τη χώρα –ένας για κάθε δέκα εκατομμύρια Ινδούς–, στους οποίους έρχονταν να προστεθούν οι ταξιδιώτες, όσοι επισκέπτονταν την Ινδία και έμπλεκαν σε κάθε είδους προβληματικές καταστάσεις, οι περισσότεροι επειδή είχαν μια ρομαντική και εκτός πραγματικότητας εικόνα για τη χώρα.

Η συνεργάτιδά μου, η Ολίμπια Λεόν ντε Σινγκ, ήταν μια γυναίκα που είχε πατήσει τα πενήντα και ήταν πάνω από δέκα χρόνια σ' εκείνο το γραφείο, οπότε ήξερε όσο κανένας άλλος τις λεπτομέρειες του επαγγέλματος. Κατά τα άλλα, ήταν η μόνη Κολομβιανή της αποστολής που μιλούσε χίντι, γιατί ήταν παντρεμένη με έναν σιχ και ζούσε στο Δελχί πάνω από είκοσι χρόνια. Όταν τη ρώτησα, μου είπε ότι είχε γνωρίσει τον άντρα της στη Μόσχα, τη δεκαετία του '70, στο Πανεπιστήμιο Φιλίας των Λαών «Πατρίς Λουμούμπα», όπου σπούδαζαν και οι δύο διεθνείς σχέσεις. Οι ιστορίες της, τις οποίες έλεγε με το σταγονόμετρο και μόνο όταν μαλάκωνε το τρομερό της ταμπεραμέντο, ήταν απίστευτες. Έλεγε ότι στις αρχές της δεκαετίας του '80 οι πρεσβείες έφερναν το χαρτί υγείας σε διπλωματικούς σάκους, γιατί στην Ινδία δεν υπήρχε, κι ότι στο αεροδρόμιο, κατά τη διάρκεια της επιβίβασης ή αποβίβασης, πλήθος ζητιάνων, ανάπηρων κι αρρώστων ανέβαιναν στα αεροπλάνα να ζητήσουν ελεημοσύνη – στην πίστα του αεροδρομίου!

Η Ολίμπια, με καταγωγή από το Σανταντέρ³ και κομμουνιστική παιδεία, μιλούσε για τη Μόσχα της δεκαετίας του '70 και έλαμπαν τα μάτια της. Η

πόλη της αφθονίας, του πολιτισμού και της τέχνης. Το Δελχί ήταν το ακριβώς αντίθετο: ένα τεράστιο χωριό, που τους χωματόδρομους του διέσχιζαν βοϊδάμαξες, όπου ο κόσμος πέθαινε από σκορβούτο και διάρροια κι όπου ασθένειες που σπάνιζαν στη Σοβιετική Ένωση, όπως η λέπρα, εκεί ήταν ακόμη στην ημερήσια διάταξη. Αυτό ήταν πέρα για πέρα αλήθεια, και εξακολουθεί να είναι. Στην καθημερινή διαδρομή μου από την Τζανγκπούρα ως το γραφείο περνούσα κι από ένα φανάρι όπου στέκονταν τα εξής πρόσωπα: ένας λεπρός τυλιγμένος με έναν ματωμένο χιτώνα και με μια ροδαλή τρύπα εκεί που θα έπρεπε να βρίσκεται η μύτη του· δύο ευνούχοι διωγμένοι από την περιοχή τους, που ζητούσαν ελεημοσύνη προκειμένου να μη σε καταραστούν· μια γυναίκα που έβγαζε βόλτα ένα μωρό με το ένα του χέρι καμένο –απ’ ό,τι μου έδωσε να καταλάβω ο Πίτερ, ο οδηγός μου, το έγκαυμα ήταν ψεύτικο, φτιαγμένο με βούτυρο και ζελατίνα, πράγμα που με χαροποίησε–, και επιπλέον διάφοροι τύποι που πουλούσαν περιοδικά, ομπρέλες, βιβλία, γραβάτες και μαντίλια.

Ένα από τα πρώτα πράγματα που αντίκρισα φτάνοντας στο Δελχί, στην πολυσύχναστη αγορά του Τσάντι Τσοκ, ήταν εκείνη ενός άντρα πολύ αδύνατου που επιδείκνυε έναν όρχι γιγάντιο λόγω ελεφαντίασης και μια τεράστια πρόπτωση του ορθού, δυο πεπόνια που κρέμονταν από ένα κορμί κάτισχνο και βασανισμένο, σαν τα βαρίδια ενός ανθρώπινου ρολογιού τοίχου. Κι έχοντας δει στο παζάρι των ανθρώπων που συνωστίζονταν στα σκαλιά του τζαμιού Γιάμα Μαστζίντ έναν νάνο γεμάτο έλκη, παραμορφωμένο από την πολιομυελίτιδα, και κάμποσους λεπρούς στο τελευταίο στάδιο, κατάλαβα πως στο Δελχί, στο ανήσυχο και όμορφο Δελχί, οι ασθένειες πρόσφεραν στους πάσχοντες ένα σταθερό μέσο για να βγάλουν το ψωμί τους.

Ας γυρίσουμε, όμως, πίσω στην Ολίμπια.

Εκείνη ήταν που έφερνε καθημερινά τα προς επίλυση προβλήματα, σχετικά με τις βίζες και την κοινότητα των Κολομβιανών, που κατά βάση αποτελούνταν από πιλότους της εταιρείας Kingfisher, νεαρούς που έρχονταν να κάνουν πρακτική άσκηση σε ινδικές εταιρείες και κυρίως από οπαδούς του «πνευματικού τουρισμού» – ηλικιωμένες πλούσιες κυρίες στη πλειονότητά τους, που έβρισκαν ανακούφιση στις διδασκαλίες του Σάι

9 / Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑ-ΔΙΚΤΥΑΚΗΣ

Οι φήμες λένε ότι είμαι η ερωμένη της σιωπής: ότι είμαι η πουτάνα, το κορίτσι, η αγαπημένη της. Η πόρνη της σιωπής. Μα τι να κάνω, αφού κάθε φορά που σκέφτομαι προτιμώ να σωπαίνω, να φαντάζομαι χώρους κενούς, να χαμογελάω στο τίποτα; Έτοιμη είμαι να το κάνω και πάλι, όπως η ωραία κοιμωμένη μου: να πάω σ' ένα μέρος όπου δεν θ' ακούγεται το ύποπτο αγκομαχητό του κόσμου, τα γρανάζια αυτού του κουρασμένου πλανήτη, να καταφύγω εκεί όπου ο αέρας και η ζωή είναι ύλη σιωπηλή. Θέλω να λείψω, να φύγω.

Και πώς είναι, πώς μπορεί να είναι το ποίημα της σιωπής;

Α, θα είναι μια κατασκευή από λέξεις-αύρες, μια επιφάνεια φτιαγμένη από σύννεφα, ένα ηφαίστειο από σύμβολα. Πού να ξέρω.

Για την ώρα πρέπει να διαλέξω ένα ποίημα για να κρυφτώ, που τα λόγια του να μου χρησιμέψουν σαν πέπλο για να κρύψω το φως, που οι στίχοι του να είναι σαν γκρεμοί που προστατεύουν το μικρό μου νησί από την καταστροφή και τη θλίψη του κόσμου. Τα έχω χάσει πια σχεδόν όλα. Δεν είμαι γενναία – μόνο ένας εύθραυστος κόκκος άμμου.

Περνά μια μέρα, δύο, τρεις μέρες και παίρνω πια την απόφαση.

Θα κρυφτώ σε ένα ποίημα του Ρόκε Ντάλτον,¹⁶⁸ που τον δολοφόνησαν οι ίδιοι του οι σύντροφοι, οι ίδιοι του οι φίλοι! Είναι ένα από τα μεγαλύτερα παραδείγματα βλακείας στην ανθρώπινη ιστορία. Αχ, τα όνειρα και οι λέξεις, πώς σκοτώνουν. Ο Ρόκε ήταν ελεύθερος, αιθέριος, όπως επιθυμώ να γίνω κι εγώ. Όπως ήταν κάποιος που τόσο αγάπησα και που δεν βρίσκεται πια ανάμεσά μας. Οπότε τώρα σας αφήνω, ίσως για πάντα.

Σας αποχαιρετώ με το ποίημα-σπίτι μου, με το ποίημα-κόσμο μου:

Αργά μέσα στη νύχτα

Όταν μάθεις πως πέθανα μην πεις το όνομά μου

γιατί θα σταματήσει ο θάνατος κι η ανάπαυση.

Η φωνή σου, αυτή η καμπάνα των πέντε αισθήσεων,
είναι ο αχνός φάρος που γυρεύει η ομίχλη μου.

Όταν μάθεις πως πέθανα, πες συλλαβές αλλόκοτες.
Πες λουλούδι, μέλισσα, δάκρυ, ψωμί, καταιγίδα.

Μην αφήσεις τα χείλη σου να βρουν τα έντεκα γράμματά μου.
Νυστάζω, έχω αγαπήσει, έχω κερδίσει τη σιωπή.

Μην προφέρεις το όνομά μου όταν μάθεις πως πέθανα,
κι απ' τη μαύρη γη ακόμα θα ερχόμουν στο άκουσμά σου.

Μην πεις το όνομά μου, μην πεις το όνομά μου.
Όταν μάθεις πως πέθανα, μην πεις το όνομά μου.

[168](#) Ρόκε Ντάλτον Γκαρσία (1935-1975): Ποιητής και δημοσιογράφος από το Ελ Σαλβαδόρ. Θεωρείται ένας από τους πιο υποβλητικούς ποιητές της Λατινικής Αμερικής. Τα γραπτά του χαρακτηρίζονται από συναισθηματικό πάθος, ενίοτε από σαρκασμό και εντυπωσιακές εικόνες που έχουν να κάνουν με τη ζωή, τον θάνατο, την αγάπη και τους πολιτικούς αγώνες. (ΣτΜ)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συμπλήρωσα πια έξι τετράδια. Άκουσα, φαντάστηκα, περπάτησα στους δρόμους της Μπανγκόκ και ξανάδα κάποια μέρη. Έπλασα με τον νου μου, θυμήθηκα κι έγραψα.

Αύριο θα φύγω δίχως να έχω δει στην πραγματικότητα κανέναν (πάει καιρός πια που η Τερέσα δεν ζει εδώ). Δίχως να έχω ακούσει τίποτε πέρα από τον ήχο παλιών λέξεων που κανένας δεν άκουσε στην ώρα τους. Εκτός από μένα, βέβαια. Τώρα πρέπει να τις βάλω σε μια σειρά, να ξαναφτιάξω την ιστορία και να προσπαθήσω, γι' άλλη μια φορά, να τους δώσω ένα νόημα.

Στην ταινία του Ελία Καζάν *Ο τελευταίος μεγιστάνας*, σε σενάριο του Χάρολντ Πίντερ, βασισμένο στο μυθιστόρημα του Φ. Σκοτ Φιτζέραλντ, ο πρωταγωνιστής Ρόμπερτ ντε Νίρο, αφηγείται δύο φορές την εξής ιστορία: μια γυναίκα μπαίνει βιαστικά στο σπίτι της και αδειάζει την τσάντα της πάνω στο τραπεζάκι της εισόδου: πορτοφόλι, γυαλιά, ένα νόμισμα των πέντε σεντς, μια βούρτσα, ένα κουτάκι σπίρτα κι ένα κραγιόν. Βρίζοντας παίρνει τα πέντε σεντς και το κουτί τα σπίρτα και μετά, αγχωμένη, βγάζει τα μαύρα της γάντια και τα πετάει με μίσος μέσα σε μια σόμπα υγραερίου. Ανάβει ένα σπίρτο και το φέρνει κοντά στη σόμπα, αλλά, τη στιγμή που πάει να την ανάψει, χτυπάει το τηλέφωνο. Η γυναίκα διστάζει για λίγο, βρίζει και πάλι, αλλά τελικά το σηκώνει.

Αφού ακούει κάποιον που της μιλά, φωνάζει στο ακουστικό:

«Μα σου το ξανάπα, ποτέ μου δεν είχα μαύρα γάντια!».

Το κλείνει θυμωμένη και ξαναπηγαίνει κοντά στη σόμπα, κάνει να την ανάψει, αλλά εκείνη τη στιγμή συνειδητοποιεί πως είναι και κάποιος άλλος μέσα στο δωμάτιο – κάποιος που είδε τι έχει κάνει.

Τι θα γίνει τώρα; Και πάνω απ' όλα, τα πέντε σεντς τι ρόλο παίζουν; «Είναι για το εισιτήριο του σινεμά», λέει ο Ντε Νίρο, γιατί εκεί ξεκινάει μια ιστορία που πρέπει να ειπωθεί.

Επιστρέφω στην ερώτησή μου: Μπόρεσα πραγματικά να καταλάβω; Η